

รายงานผลการดำเนินงาน

การส่งเสริมจัดตั้งและพัฒนากิจของสภาองค์กรชุมชนตำบล
ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑

โดย

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สารบัญ

หน้า

๑. ผลการส่งเสริมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล	๒
๒. ผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล	๔
๓. ผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล	๗
๔. ผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล	๙

สารจากประธานที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล

หลังจากที่พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เครือข่ายองค์กรชุมชนทั่วประเทศ ได้เกิดความตื่นตัวและได้ร่วมกันส่งเสริมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ด้วยการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรชุมชน และเครือข่ายในท้องถิ่นที่มีการขับเคลื่อนงานพัฒนา มาเป็นเวลานาน มาจัดแจ้งชุมชนและร่วมกันจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยกำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ได้อย่างน้อยจังหวัดละ ๑๐ ตำบล และสามารถจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลได้ถึง ๑,๐๗๕ ตำบล ในปีแรก ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ การส่งเสริมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้ดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพของสภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้ว จนถึงปัจจุบัน สามารถส่งเสริมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลได้กว่า ๑,๘๐๐ ตำบล โดยขยายผลจากการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้ว

จากการที่พี่น้ององค์กรชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ได้เห็นถึงความสำคัญของการมีสภาองค์กรชุมชนตำบล และต้องการเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นเวทีในพูดคุย ประชุมหารือ กำหนดทิศทาง แผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สังคม ประเทศ ร่วมกับหน่วยงาน ภาคีต่าง ๆ นั้น นับเป็นทิศทางการพัฒนาที่สำคัญ สมควรอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนควรจะร่วมกันในการส่งเสริมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

การดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบลในช่วงที่ผ่านมา อาจยังมีปัญหาและข้อติดขัดอยู่บ้างบางประการ เนื่องจากเป็นการพัฒนาแนวทางใหม่ ที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองอย่างกว้างขวาง จำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้จัดระบบและพัฒนาการดำเนินงานท่ามกลางการปฏิบัติการจริง ซึ่งผมเชื่อมั่นว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลในทุกระดับ จะได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง จนเป็นองค์กรภาคประชาชนจากฐานรากของสังคมที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และเป็นกลไกพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในอนาคต

สุดท้ายนี้ ผมขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันผลักดันให้มีพระราชบัญญัติฉบับนี้ รวมถึงขอบคุณหน่วยงาน ภาคีทุกภาคส่วน ที่ได้ร่วมกันส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบลด้วยดีตลอดมา และหวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือด้วยดีตลอดไป

นายแจลัม ทรัพย์มูล

ประธานที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล

สารจากผู้อำนวยการ

ชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมิโนเวศน์ การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ ประสบปัญหาความยากจน เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนถูกทำลายจนเสื่อมโทรม ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ การสร้างระบอบประชาธิปไตย และระบบธรรมาภิบาล ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองสิทธิชุมชนและประชาชน ให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยมีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ พระราชบัญญัติฉบับนี้ระบุให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ

สภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นการรวมของชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งประชาชนจัดตั้งกันขึ้นเอง หรือโดยการแนะนำ หรือสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน จัดตั้งการจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนและสภาองค์กรชุมชนตำบลตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรชุมชนอนุรักษ์ พื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ ในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปพิจารณาจัดทำแผนการพัฒนา จัดเวทีปรึกษาหารือเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการให้ข้อคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชน รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ในส่วน of สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานในการกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้ง และพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ประสานและร่วมมือกับหน่วยงานราชการทั้งส่วนกลางและภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและประชาสังคม รวมถึงติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติ จัดตั้ง

ดำเนินการของสภาองค์กรชุมชน และผลการประชุมในทุกระดับ รายงานต่อที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับชาติและรัฐมนตรี เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

กล่าวได้ว่า สภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนดูแลและจัดการตนเองให้มากที่สุด รวมถึงเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง เป็นการพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงจากสังคมฐานราก อันจะเป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืนในอนาคต

นางทิพย์รัตน์ นพดลารมย์

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

การดำเนินงานส่งเสริมจัดตั้งและพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑

ตามที่ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยมีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชน ซึ่งเป็นสังคมรากฐานมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ตาม พ.ร.บ.ฉบับนี้ ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้รักษาการตาม พ.ร.บ. และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานในการกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้ง และพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชน

ในช่วงที่ผ่านมาสถาบันฯ ได้วางแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนงาน โดยมุ่งเน้นให้เครือข่ายองค์กรชุมชนในระดับจังหวัดและภาคมีบทบาทสำคัญ เน้นการรวบรวมและรับรองข้อมูลชุมชนร่วมกันในเวทีระดับหมู่บ้าน/ตำบล เน้นให้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีเชื่อมโยงงานพัฒนาด้านต่างๆ ของชุมชนในระดับตำบลและจังหวัด ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพัฒนาพื้นที่เรียนรู้สภาองค์กรชุมชนเพื่อการขยายผล โดยมีพื้นที่ที่แต่ละภาคได้วางเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดจากฐานงานพัฒนาเดิมในแต่ละจังหวัดและจากพื้นที่ที่เห็นว่ามีฐานทุนงานพัฒนาด้านต่างๆ ที่สำคัญคือมีความพร้อมและสนใจที่จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล

สถาบันฯ ได้สนับสนุนให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนงานระดับต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและระดับภาค รวมถึงสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมจัดตั้ง ดำเนินการเรื่องการสื่อสาร/สร้างความเข้าใจ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการด้านกฎหมาย และการจัดระบบงานสนับสนุนภายในของสถาบันฯ รองรับ

ความคืบหน้าการสนับสนุนการดำเนินงานตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ จนถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๓ สรุปได้ดังนี้

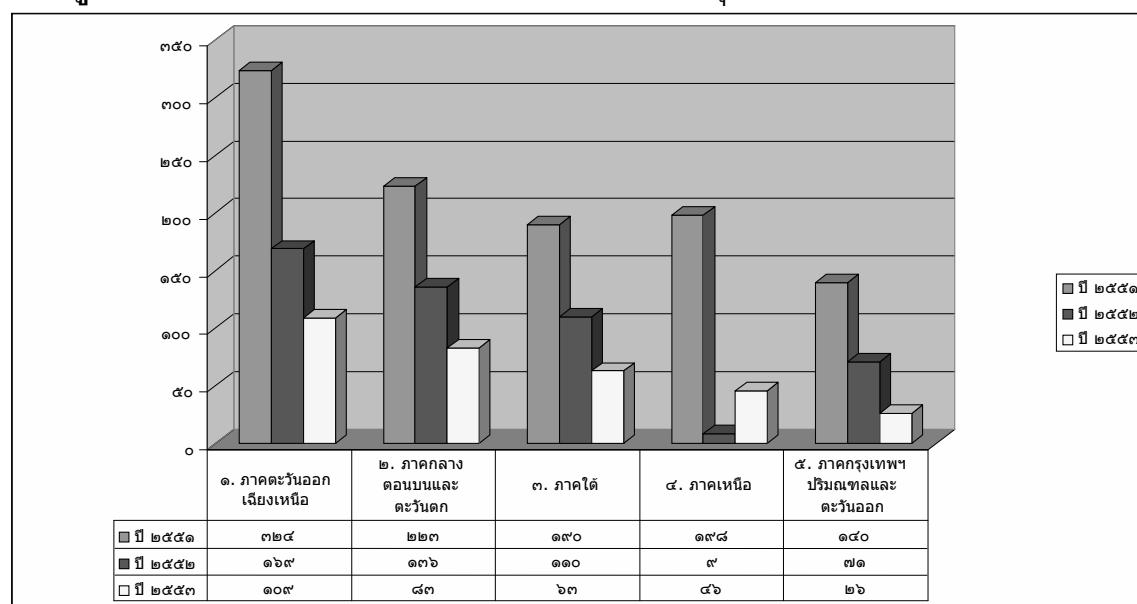
๑. ผลการส่งเสริมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล

การส่งเสริมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน นับตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบัน มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลรวมทั้งสิ้น ๑,๘๐๑ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๘ ของจำนวนตำบล/เทศบาล/เขตทั่วประเทศ จำนวนชุมชน (กลุ่ม/องค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชน) ที่จัดแจ้งรวม ๔๒,๕๓๓ กลุ่ม จำนวนสมาชิกสภาองค์กรชุมชน ๖๔,๐๙๖ คน รายละเอียดดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ แสดงผลการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลจำแนกรายภาค ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๓

ภาค	จำนวนตำบล/เทศบาล/เขต	จำนวนสภาองค์กรชุมชนตำบล (แห่ง)				ชุมชนที่จัดแจ้ง (กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย)	สมาชิกสภาองค์กรชุมชน (คน)
		ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	รวม		
๑. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒,๙๖๘	๓๒๔	๑๖๙	๘๐	๕๗๓	๑๒,๒๘๔	๒๒,๒๖๕
๒. ภาคกลางตอนบนและตะวันตก	๑,๔๕๖	๒๒๓	๑๓๖	๓๙	๓๙๘	๗,๙๐๕	๑๒,๕๐๔
๓. ภาคใต้	๑,๒๖๔	๑๙๐	๑๑๐	๔๙	๓๔๙	๖,๐๒๓	๑๐,๗๐๓
๔. ภาคเหนือ	๑,๔๗๔	๑๙๘	๙	๓๗	๒๔๔	๑๐,๐๑๘	๑๐,๑๙๓
๕. ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก	๘๑๔	๑๔๐	๗๑	๒๖	๒๓๗	๖,๓๐๓	๘,๔๓๑
รวมทั้งหมด	๗,๙๗๖	๑,๐๗๕	๔๙๕	๒๓๑	๑,๘๐๑	๔๒,๕๓๓	๖๔,๐๙๖

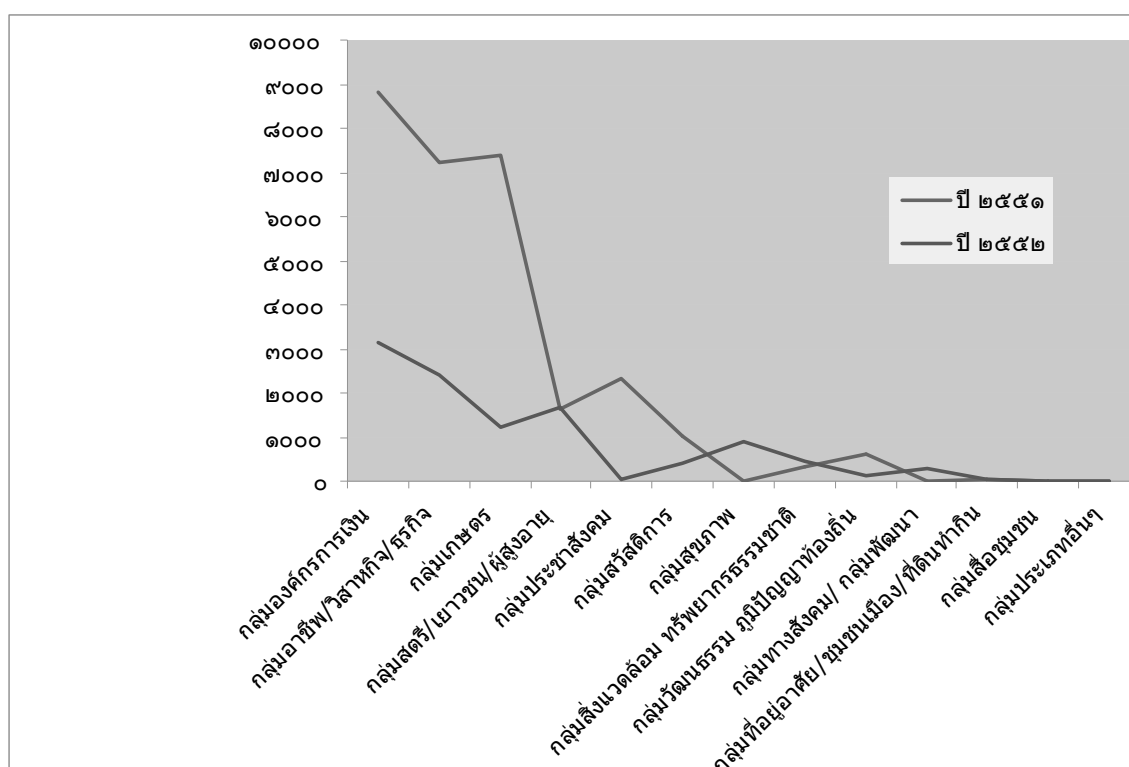
แผนภูมิที่ ๑ แสดงการเปรียบเทียบผลการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลระหว่าง ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๓



ตารางที่ ๒ ประเภทขององค์กรชุมชนที่จัดแจ้ง ปี ๒๕๕๑ และ ๒๕๕๒ เรียงตามจำนวนมากที่สุดไปหาน้อย

ลำดับที่	ประเภทองค์กรชุมชน	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	รวม
๑	กลุ่มองค์กรการเงิน	๘,๘๓๔	๓,๑๕๓	๑๑,๙๘๗
๒	กลุ่มอาชีพ/วิสาหกิจ/ธุรกิจ	๗,๒๒๖	๒,๔๑๑	๙,๖๓๗
๓	กลุ่มเกษตร	๗,๓๗๙	๑,๒๐๕	๘,๕๘๔
๔	กลุ่มสตรี/เยาวชน/ผู้สูงอายุ	๑,๖๓๕	๑,๖๖๙	๓,๓๐๔
๕	กลุ่มประชาสังคม	๒,๓๓๘	๔๖	๒,๓๘๔
๖	กลุ่มสวัสดิการ	๑,๐๒๖	๔๑๗	๑,๔๔๓
๗	กลุ่มสุขภาพ	๐	๘๘๑	๘๘๑
๘	กลุ่มสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ	๓๑๒	๔๖๔	๗๗๖
๙	กลุ่มวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น	๖๐๓	๑๓๙	๗๔๒
๑๐	กลุ่มทางสังคม/ กลุ่มพัฒนา	๐	๒๗๘	๒๗๘
๑๑	กลุ่มที่อยู่อาศัย/ชุมชนเมือง/ที่ดินทำกิน	๓๕	๔๖	๘๑
๑๒	กลุ่มสื่อชุมชน	๑๕	๐	๑๕
๑๓	กลุ่มประเภทอื่นๆ	๖	๐	๖

แผนภูมิที่ ๒ แสดงการเปรียบเทียบองค์กรชุมชนที่จัดแจ้ง ปี ๒๕๕๑ และ ปี ๒๕๕๓



๒. ผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล

จากการติดตามผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ประจำปี ๒๕๕๑ มีสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดส่งรายงานผลการดำเนินงานประจำปีจำนวน ๙๙๑ ตำบล จาก ๑,๐๗๕ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๑๘ ปรากฏว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลจำนวน ๗๕๔ แห่ง หรือร้อยละ ๗๖.๑ สามารถจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละสี่ครั้ง ตามที่พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ในมาตรา ๑๙ ได้บัญญัติไว้ เพื่อดำเนินการตามภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบล สำหรับสถานที่จัดการประชุมส่วนใหญ่จะใช้ห้องประชุมหน่วยงานราชการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล รองลงมาคือที่ทำการกำนัน ศาลาการเปรียญ ศาลากลางบ้าน หรือศูนย์ประสานงานในระดับหมู่บ้าน เป็นต้น สภาองค์กรชุมชนตำบลบางแห่ง จะมีการปรับเปลี่ยนสถานที่ประชุมตามความเหมาะสม ส่วนลักษณะของการประชุมส่วนใหญ่จะนัดหมายเป็นบางครั้งคราว แต่มีบางแห่ง กำหนดวันทีของแต่ละเดือนเป็นวันประชุมประจำเดือน โดยจะมีการออกหนังสือเชิญ รวมถึงประกาศผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน เป็นต้น

สำหรับการดำเนินการตามมาตรา ๒๑ ซึ่ง พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ.๒๕๕๑ ได้กำหนดภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบลจำนวน ๑๒ ประการ จากการรายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนทั้ง ๙๙๑ ตำบล สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

ตารางที่ ๓ แสดงผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำแนกตามบทบาทภารกิจ

บทบาทภารกิจ	จำนวน (ตำบล)
(๑) ส่งเสริมการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ	๕๔๒ (๕๔.๗ %)
(๒) ร่วมมือกับ อปท.และหน่วยงานของรัฐ ในการจัดการ บำรุงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน	๔๗๕ (๔๘.๐ %)
(๓) เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงร่วมมือในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน	๔๗๘ (๔๘.๒ %)
(๔) เสนอแนะปัญหา แนวทางแก้ไข และการพัฒนาต่อ อปท. เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๔๘๘ (๔๙.๒ %)
(๕) เสนอแนะปัญหา แนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชน อันเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐ หรือ อปท.	๓๕๒ (๓๕.๕ %)
(๖) จัดให้มีเวทีการปรึกษาหารือเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของ อปท. หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน	๓๐๙ (๓๑.๒ %)
(๗) ส่งเสริมให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็ง สมาชิกองค์กรชุมชนตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน	๔๘๐ (๔๘.๔ %)

บทบาทภารกิจ	จำนวน (ตำบล)
(๘) ประสานและร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น	๔๕๕ (๔๖.๐ %)
(๙) รายงานปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในตำบล อันเนื่องจากการดำเนินงานใดๆ ของ อปท. หรือหน่วยงานของรัฐ	๒๑๒ (๒๑.๔ %)
(๑๐) วางกติกาในการดำเนินกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล	๓๘๘ (๓๙.๒ %)
(๑๑) จัดทำรายงานประจำปีของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่ เกิดขึ้นในตำบล เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ	๒๔๓ (๒๔.๕ %)
(๑๒) เสนอรายชื่อผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อไปร่วมประชุมในระดับจังหวัดของ สภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวนสองคน	๙๙๑ (๑๐๐.๐ %)

จากการรายงานผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในมาตรา ๒๑ จะเห็นได้ว่า ภารกิจซึ่งสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดส่งรายงานทั้ง ๙๙๑ แห่ง สามารถดำเนินการได้ หรือคิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐ คือ การเสนอรายชื่อผู้แทนเพื่อไปร่วมประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชน ตำบล รองลงมาร้อยละ ๕๔.๗ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ โดยกิจกรรมที่ได้มีการ ดำเนินการ ได้แก่ การจัดงานตามประเพณีของแต่ละท้องถิ่น อาทิเช่น งานสงกรานต์ ลอยกระทง ฯลฯ การสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สนับสนุนการบวชภาคฤดูร้อนของนักเรียนโดยร่วมกับผู้สูงอายุ และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า ภารกิจที่สภาองค์กรชุมชนตำบลสามารถ ดำเนินการได้เป็นลำดับที่สาม คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๒ คือ การเสนอแนะปัญหา แนวทางแก้ไขหรือ ความต้องการของประชาชน อันเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐหรือ อปท. โดย มีการจัดทำแผนร่วมกับท้องถิ่น การจัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการ ของกลุ่ม องค์กรชุมชนที่ร่วมกันจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน และบางตำบลมีการเสนอแผนเข้าสู่ท้องถิ่น เช่น ตำบลน่าน้อย จังหวัดน่าน ตำบลนาชุมแสง จังหวัดขอนแก่น ตำบลพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตำบลชมพู จังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น

ด้านการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ในมาตรา ๒๑ ซึ่งสภาองค์กรชุมชนตำบล สามารถดำเนินการได้น้อยที่สุด อันดับแรก คือ การรายงานปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในตำบลอัน เนื่องจากการดำเนินงาน ของ อปท. หรือหน่วยงานของรัฐ ต่อ อปท. และหน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้อง มีเพียงร้อยละ ๒๑.๔ ที่สามารถดำเนินการได้ ลำดับต่อมา ร้อยละ ๒๔.๕ คือ การจัดทำ รายงานประจำปีของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงสถานการณ์ด้านต่างๆ ที่เกิดในตำบล เพื่อ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ

หากพิจารณาประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ในช่วงที่ผ่านมา สามารถประมวลได้ดังนี้

๑) ระบบการทำงานของสภาองค์กรชุมชน

- (๑) ระบบการทำงาน/การขับเคลื่อนงานยังขาดความต่อเนื่อง บางแห่งขาดการบูรณาการการทำงานกับท้องถิ่น/ท้องที่
- (๒) กลไกการทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ยังขาดความเป็นอิสระ
- (๓) ขาดความรู้ในการบริหารงานสภาองค์กรชุมชนตำบล
- (๔) องค์กรชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาระดับศักยภาพในการพัฒนาตนเอง
- (๕) การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ทำให้สมาชิกสภาองค์กรชุมชนลาออกเพื่อลงสมัครเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลต่อการเปลี่ยนผู้แทนในหลายตำแหน่ง

๒) ด้านบุคลากร เครื่องมือ

- (๑) เนื่องจาก พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนเป็นเรื่องใหม่ สมาชิกสภาฯ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง
- (๒) สมาชิกขาดความมั่นใจในการทำงาน ขาดทักษะในการบริหารจัดการ และดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบล
- (๓) ขาดวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบล

๓) ด้านงบประมาณ

- (๑) การสนับสนุนทางด้านงบประมาณขาดความต่อเนื่อง ก่อนข้างมีความล่าช้า โดยเฉพาะงบสนับสนุนการจัดประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบล

๔) ด้านการประสานงาน

- (๑) ขาดการประสานเชื่อมโยงการทำงานในระดับอำเภอ
- (๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ยังไม่ให้ความสำคัญในการประสานงาน และสนับสนุนการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล
- (๓) ขาดระบบการประสานการทำงานร่วมระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบล กับที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงสภาพพัฒนาการเมือง

๕) ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

- (๑) การสื่อสารประชาสัมพันธ์เรื่องสภาองค์กรชุมชนไปยังหน่วยงาน ยังมีไม่มากพอ ส่งผลให้สภาองค์กรชุมชนยังไม่เป็นที่รู้จัก

ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหา สภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ มีข้อเสนอ ดังนี้

- ๑) ควรมีการพัฒนาศักยภาพสมาชิกสภาฯ เพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ เจตนารมณ์ เป้าหมายของสภาองค์กรชุมชนตำบล
- ๒) ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลทุกระดับควรนำข้อมูลหรือผลการดำเนินงานจากระดับพื้นที่ไปนำเสนอหรือเผยแพร่

- ๓) ควรมีการทบทวนสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งระดับจังหวัด และระดับชาติ อย่างต่อเนื่อง
- ๔) สมาชิกสภาฯ ควรเข้าร่วมในการประชุมกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อรายงานความคืบหน้าในการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบล
- ๕) หน่วยงานที่สนับสนุนควรมีความชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนสภาองค์กรชุมชนตำบล
- ๖) ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดประชุม หรือดำเนินการของสภาองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้สภาองค์กรชุมชนตำบล สามารถดำเนินการตามบทบาทภารกิจ
- ๗) ควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์รูปแบบและลักษณะการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

๓. ผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล

จากการติดตามผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล ประจำปี ๒๕๕๑ ที่ประชุมในระดับจังหวัด ได้จัดส่งรายงานผลการดำเนินงานประจำปีจำนวน ๗๓ จังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๙๖ ปรากฏว่าที่ประชุมในระดับจังหวัด ทั้ง ๗๓ จังหวัด สามารถจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามที่พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ในมาตรา ๒๔ ได้บัญญัติไว้ เพื่อดำเนินการตามภารกิจของที่ประชุมในระดับจังหวัด ทั้งนี้จากข้อมูลการรายงานพบว่า บางจังหวัดสามารถจัดการประชุมมากกว่าหนึ่งครั้งหรือโดยเฉลี่ย ๒-๓ ครั้งต่อปี ซึ่งจังหวัดระยอง สามารถจัดประชุมมากที่สุด จำนวน ๗ ครั้ง ส่วนจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีการประชุมร่วมของผู้แทนจากสภาองค์กรชุมชนตำบลในทุกเดือน บางเดือนมากกว่า ๑ ครั้ง สำหรับสถานที่จัดการประชุมส่วนใหญ่ใช้ห้องประชุมของหน่วยงานราชการเป็นสถานที่ประชุมเป็นประจำ เช่น ห้องประชุมศาลากลางจังหวัด ห้องประชุมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสถานศึกษาในจังหวัด บางจังหวัดมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนสถานที่จัดการประชุมตามความเหมาะสม

สำหรับการดำเนินการตามมาตรา ๒๗ ซึ่ง พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดภารกิจของที่ประชุมในระดับจังหวัด จำนวน ๕ ประการ จากการรายงานผลการดำเนินงาน สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

ตารางที่ ๔ ผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำแนกตาม
บทบาทภารกิจ

บทบาทภารกิจ	รวม (จังหวัด)
(๑) เสนอแนวทางการพัฒนาจังหวัดต่อผู้ว่าฯ และ อบจ. เพื่อนำไป ประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด	๕๔ (๗๓.๔ %)
(๒) เสนอแนะต่อผู้ว่าฯ อบท.หรือหน่วยงานของรัฐ เกี่ยวกับปัญหา แนว ทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชนในเรื่องการจัดทำบริการ สาธารณะ การพัฒนาด้านต่างๆ	๕๐ (๖๘.๕ %)
(๓) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อให้ประชาชน สามารถพึ่งตนเองได้	๕๙ (๘๐.๘ %)
(๔) เสนอข้อคิดเห็นในเรื่องที่ผู้ว่าฯ หรือ อบจ.ปรึกษา	๔๓ (๕๘.๙ %)
(๕) เสนอรายชื่อผู้แทนระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบลสองคน เพื่อไปร่วมประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล	๗๓ (๑๐๐ %)

จากข้อมูลการรายงานปรากฏว่า ภารกิจซึ่งที่ประชุมในระดับจังหวัด สามารถ
ดำเนินการได้ทุกจังหวัด คือ เสนอรายชื่อผู้แทนระดับจังหวัด เพื่อไปร่วมประชุมในระดับชาติของสภา
องค์กรชุมชนตำบล หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ รองลงมาจำนวน ๕๙ จังหวัด หรือร้อยละ ๘๐.๘ คือ
การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยเรื่องที่
ดำเนินการส่วนใหญ่ ได้แก่ การร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสภาตำบลอื่นๆ การเชื่อมโยงขยาย
พื้นที่จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนให้ครอบคลุมในทุกอำเภอ รวมทั้งใช้เวทีในระดับจังหวัดเชื่อมโยง
ประเด็นงานพัฒนา โดยประเด็นที่มีการแลกเปลี่ยนผ่านเวทีที่ประชุมในระดับจังหวัด มากที่สุดคือ
การจัดสวัสดิการชุมชน ดังนั้นที่ประชุมในระดับจังหวัด จึงเป็นเวทีเชื่อมโยงเครือข่าย และผลักดัน
ประเด็นงานที่สำคัญของขบวนการชุมชนภายในจังหวัด นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือที่น่าสนใจ
เช่น จังหวัดราชบุรี ร่วมมือกันจัดทำตัวชี้วัดชุมชน เป็นต้น

สำหรับภารกิจซึ่งที่ประชุมในระดับจังหวัด สามารถดำเนินการได้น้อยที่สุด เพียง
ร้อยละ ๕๘.๙ คือ การเสนอข้อคิดเห็นในเรื่องที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือองค์การบริหารส่วนตำบล
ปรึกษา อย่างไรก็ตามจากข้อมูลการรายงานพบว่า ที่ประชุมในระดับจังหวัด บางแห่งได้จัดส่ง
ผู้แทนเข้าร่วมการประชุมประจำเดือน ร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด
เพื่อเสนอข้อคิดเห็นในด้านต่างๆ ผ่านเวทีการประชุมดังกล่าว

ด้านปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับจังหวัด จากข้อมูลการรายงาน สรุปได้ดังนี้

- ๑) การสื่อสารประชาสัมพันธ์เรื่องสภาองค์กรชุมชนแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดยังไม่ทั่วถึง
- ๒) ขาดการพัฒนาศักยภาพแกนนำขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด เพื่อให้มีความเข้าใจเรื่องสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงมีทักษะ สามารถเป็นวิทยากรเผยแพร่งานสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดได้
- ๓) การสนับสนุนงบประมาณสนับสนุนการประชุมในระดับจังหวัด จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความล่าช้า

ทั้งนี้ ที่ประชุมในระดับจังหวัด ได้มีการกำหนดแผนงาน แนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป ประกอบด้วย

- ๑) ขยายพื้นที่การจดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมถึงพัฒนาความเข้มแข็งให้กับพื้นที่ตำบลที่มีการจดแจ้งแล้ว
- ๒) พัฒนาศักยภาพสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงพัฒนาศักยภาพของแกนนำสนับสนุนการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัด
- ๓) เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัด ประสานและบูรณาการแผนกับหน่วยงาน
- ๔) กำหนดยุทธศาสตร์การทำงาน รวบรวมข้อมูล ประเด็นปัญหา ข้อเสนอเชิงนโยบายระดับจังหวัด
- ๕) ส่งเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนตำบล เชื่อมโยงสู่การเมืองภาคพลเมือง

๔. ผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล

พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่าในปีหนึ่งให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดให้มีการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนอย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อให้ที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้ดำเนินการเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบลให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ เพื่อเสนอให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ
- (๒) ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลต่อพื้นที่มากกว่าหนึ่งจังหวัดทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม

(๓) สรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ ประสบ และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ

ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับชาติฯ นับตั้งแต่ พ.ร.บ.มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ จนถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๓ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้สนับสนุนให้มีการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้วจำนวน ๓ ครั้ง โดยการประชุมในแต่ละครั้ง ที่ประชุมในระดับชาติฯ ได้มีการดำเนินการตามบทบาทภารกิจที่สำคัญ ดังนี้

๑. การประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมในระดับชาติฯ ได้จัดทำข้อเสนอต่อรัฐบาลในการสนับสนุนการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นโดยชุมชน จำนวน ๙ ข้อ ประกอบด้วย การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน การส่งเสริมการพัฒนาสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น การแก้ไขปัญหาและปฏิรูปที่ดินโดยภาคประชาชน การคุ้มครองแหล่งผลิตอาหารของประเทศ การจัดตั้งกองทุนชดเชยราคาพืชผลการเกษตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ส่งเสริมพลังงานทางเลือก การแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนจนในเมือง รวมถึงเสนอให้รัฐบาลพิจารณาสนับสนุนการแก้ไขปัญหาหนี้สิน ด้วยการสำรวจภาระหนี้สินครัวเรือน ส่งเสริมการบูรณาการกองทุนชุมชน รวมถึงส่งเสริมการปลูกต้นไม้ใช้หนี้เกษตรกรและคนจน (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๑)

นอกจากการจัดทำข้อเสนอดังกล่าว ที่ประชุมยังได้มีการพิจารณารับรอง กติกาว่าด้วยการดำเนินการของที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการดำเนินการ ทำหน้าที่ในการประสานให้เกิดการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล

๒. การประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ครั้งที่ ๒/๒๕๕๒ วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๒ ที่ประชุมได้รับทราบความคืบหน้าการดำเนินงานส่งเสริมจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบล รับรองยุทธศาสตร์และแนวทางการส่งเสริมสภาองค์กรชุมชน รวมถึงพิจารณามาตรการการส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชน ความเห็นและข้อเสนอเชิงนโยบาย ตลอดจนประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ประชาชนประสบเพื่อเสนอต่อรัฐบาล (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๒)

๓. การประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ที่ประชุมในระดับชาติฯ ได้รับทราบความคืบหน้าในการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชน รวมถึงพิจารณาข้อเสนอการปฏิรูปประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ๑) คืบหน้างานการตัดสินใจด้านสังคม การเมืองจากภาครัฐให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองได้ ๒) แก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ไม่สอดคล้อง ไม่เป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่นและ ๓) ให้มีผู้แทนองค์กรชุมชนเข้าร่วมเป็นกลไกในกระบวนการปฏิรูปประเทศไทย (รายละเอียดตามเอกสารแนบ ๓) ทั้งนี้ ที่ประชุมฯ ได้มอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินการวิเคราะห์ แยกแยะประเด็นข้อเสนอให้ชัดเจน ก่อนจัดทำเป็นเอกสารเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

ข้อเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นโดยชุมชน

โดย เครือข่ายองค์กรชุมชน

วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๒ ที่ทำเนียบรัฐบาล

บทนำ

ในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมาขบวนการองค์กรชุมชนทั่วประเทศ โดยการสนับสนุนของหน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาคีพัฒนาอื่นๆ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนในมิติต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น จนเกิดขบวนการพัฒนาที่สำคัญอย่างกว้างขวาง เช่น มีการจัดการป่าชุมชนกว่า ๒,๐๐๐ แห่งทั่วประเทศ การจัดการลุ่มน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การจัดการทรัพยากรชายฝั่งหรือทะเลชุมชน การจัดการตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลและเมืองกว่า ๓,๐๐๐ แห่งทั่วประเทศ การแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยกว่า ๑,๒๐๐ ชุมชนแออัดในกว่า ๒๕๐ เมือง การจัดทำแผนแม่บทชุมชนในกว่า ๑,๕๐๐ ตำบล การแก้ไขปัญหาที่ดินโดยชุมชนมีส่วนร่วมกว่า ๕๒๐ ตำบล และการจัดการฟื้นฟูชุมชนที่ประสบภัยพิบัติกว่า ๙๐๐ ตำบล การส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืนในเขตภูมินิเวศน์ต่างๆ ทั้งนี้ ยังไม่รวมถึงกิจกรรมดั้งเดิมอย่างการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือกลุ่มการเงินประเภทต่างๆ ขึ้นมากกว่า ๔๗,๐๐๐ กลุ่ม มีเงินสะสมกว่า ๒๕,๐๐๐ ล้านบาททั่วประเทศ และล่าสุดคือการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนขึ้นมากกว่า ๑,๑๐๐ แห่ง ทั้งในเขตเมืองและชนบท

ขบวนการองค์กรชุมชนได้พัฒนาการขับเคลื่อนดังกล่าวว่าเป็นยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีแนวทางการทำงานรวมคือ ดำเนินการโดยประชาชนเจ้าของปัญหาในพื้นที่ มีเป้าหมายเพื่อความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชน ทำงานแก้ไขปัญหาชุมชนทุกเรื่อง โดยทำงานร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานสนับสนุนต่างๆ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

แม้ว่าขบวนการองค์กรชุมชนและภาคีการพัฒนาได้ทำงานขยายพื้นที่ไปกว้างขวางพอสมควรแล้ว แต่ในชุมชนยังมีปัญหาต่างๆ อีกมากมายให้แก้ไข เพื่อให้กิจกรรมฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นซึ่งดำเนินการโดยองค์กรชุมชนเหล่านั้นขยายตัวออกไปกว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ แก้ปัญหาของชุมชนได้ครบถ้วนทุกมิติ เครือข่ายองค์กรชุมชนมีข้อเสนอต่อพณนายกรัฐมนตรีให้รัฐบาลสนับสนุนดังนี้

๑. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศ และให้หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นทำงานร่วมกับสภาองค์กรชุมชนในโครงการพัฒนาต่างๆ ของรัฐบาล

๒. การแก้ไขปัญหาหนี้สินโดยชุมชน ด้วยการสำรวจภาระหนี้สินครัวเรือน ส่งเสริมการบูรณาการและเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรการเงินที่อยู่ในชุมชนมาแก้ปัญหาหนี้สิน และ

การจัดทำโครงการที่นำไปสู่การแก้ปัญหาหลายเรื่องอย่างยั่งยืน เช่น โครงการปลูกต้นไม้ใช้หนี้ ซึ่งเครือข่ายองค์กรชุมชนได้เริ่มดำเนินการแล้วในหลายพื้นที่

๓. ส่งเสริมการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนระดับเมืองและตำบล ด้วยการที่รัฐบาลสมทบงบประมาณจำนวนหนึ่งร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการสมทบจากสมาชิกกองทุน ให้กองทุนที่บริหารจัดการโดยชาวบ้านนี้สามารถจัดสวัสดิการทุกประเภทตั้งแต่เกิดจนตายให้กับคนทุกคนในเมืองและตำบล ซึ่งจะลดภาระและงบประมาณในการที่รัฐบาลต้องไปจัดสวัสดิการแต่ละประเภทให้คนแต่ละกลุ่มลงไปจำนวนมาก

๔. การแก้ไขปัญหาและปฏิรูปที่ดินโดยประชาชน ด้วยการให้ประชาชนที่มีปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในชนบทร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งหมดในพื้นที่และสำรวจกลุ่มคนที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีที่ดินทำกินไม่เพียงพอวางแผนนำที่ดินว่างเปล่ามาใช้ประโยชน์และหน่วยงานของรัฐรับรองการใช้ประโยชน์หรือการออกโฉนดชุมชนในที่ดังกล่าว รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบและกลไกของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว การแก้ปัญหาระยะยาวรัฐบาลต้องสนับสนุนให้มีกองทุนพัฒนาและจัดซื้อที่ดิน (LAND BANK) ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์เพื่อป้องกันการขายที่ดินให้คนอื่นที่ไม่เดือดร้อนและกองทุนสามารถจัดสรรที่ดินให้คนที่เดือดร้อนได้ การแก้ปัญหานี้จะทำให้คนประมาณ ๔ ล้านคนในชนบท ที่เดือดร้อนเรื่องนี้มีคามมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

๕. การคุ้มครองแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ ในภูมิภาคต่างๆ ไม่ให้ถูกรุกล้ำด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมและการทำการเกษตรอย่างอื่น เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ รวมทั้งออกมาตรการต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนให้แหล่งผลิตอาหารดังกล่าวเป็นการทำการเกษตรอินทรีย์ ไม่มีสารพิษ ซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งในและนอกประเทศในปัจจุบัน

๖. การจัดตั้งกองทุนกลางชดเชยราคาพืชผลการเกษตร เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรทุกกลุ่มในยามที่เกิดพืชผลเสียหายจากภัยธรรมชาติหรือในภาวะที่ขายพืชผลได้ราคาต่ำกว่าทุน

๗. ส่งเสริมให้ชาวบ้านองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อการใช้ประโยชน์ต่างๆ อย่างยั่งยืน

๘. การส่งเสริมพลังงานทางเลือก โดยการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมการใช้และพัฒนาพลังงานทางเลือกทดแทนการนำเข้าพลังงานต่างประเทศอย่างจริงจังเพื่อที่จะให้ชุมชนและภาคส่วนต่างๆ สามารถวางแผนการพัฒนาพลังงานทางเลือกได้อย่างมั่นใจ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุด นอกจากนี้ รัฐบาลควรทบทวนโครงการพัฒนาพลังงานต่างๆ ที่มีผลกระทบกับชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการและนโยบายพลังงานของประเทศ

๙. การแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตของคนจนเมืองทั้งระบบ ในกว่า ๕,๐๐๐ ชุมชนแออัดทั่วประเทศ ประชากรกว่า ๓ ล้านคน เพื่อให้ประเทศไทยไม่มีสลัมอีกต่อไป โครงการนี้เป็นการขยายผลจากโครงการที่ดำเนินการไปแล้ว รัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณเฉลี่ยครัวเรือนละ ๘๐,๐๐๐ บาท เพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคของชุมชนสนับสนุนสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยดอกเบี้ยต่ำไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ล้านบาท และผ่อนปรนกฎระเบียบ

ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างที่อยู่อาศัยของคนจน ซึ่งจะทำให้คนจนเมืองไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ ครอบครัว มีที่อยู่อาศัยอย่างมั่นคงในปี ๒๕๕๒ นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มการจ้างงานและพัฒนาเศรษฐกิจในเขตเมืองและแก้ปัญหาอื่นๆ ในชุมชนอย่างครบวงจร เช่น การจัดสวัสดิการชุมชน การพัฒนาอาชีพหรือแม้แต่การแก้ปัญหายาเสพติดอีกด้วย

แนวทางการดำเนินการ

จากประสบการณ์ขององค์กรชุมชนทั่วประเทศ การสนับสนุนเพื่อขยายผลการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นของขบวนการองค์กรชุมชนดังกล่าว ควรมีหลักการทำงานที่สำคัญดังนี้

- สนับสนุนให้ชุมชนและองค์กรชุมชนซึ่งมีอยู่มากกว่า ๒๕๐,๐๐๐ องค์กร เป็นแกนหลักในการดำเนินงานและการบริหารจัดการโดยหน่วยงานต่างๆ ให้การสนับสนุนตามแผนของชุมชน
- จัดสรรงบประมาณตรงไปที่ชุมชนหรือองค์กรชุมชน
- เชื่อมโยงกิจกรรมและการทำงานต่างๆ กับสภาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นกลไกประสานงานขององค์กรชุมชนในตำบลและเมือง
- สนับสนุนให้เครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่นั้นๆ ทำกิจกรรมฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาทุกปัญหาของท้องถิ่น หรือที่เรียกว่าเป็นยุทธศาสตร์ “หนึ่งตำบล รักษาทุกโรค”

เพื่อให้ข้อเสนอดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ รัฐบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างขบวนการองค์กรชุมชนและรัฐบาลเพื่อปรึกษาหารือวางแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดของแต่ละเรื่องต่อไป

ปัญหาที่ภาคประชาชนประสบและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓๒(๓) กำหนดให้ที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ดำเนินการสรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ ประสบและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้จากการระดมปัญหาของประชาชนในพื้นที่สามารถประมวลสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

๑. ปัญหาด้านผลกระทบจากนโยบายและการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล

จากการที่รัฐบาลได้กำหนดแผนการพัฒนาและโครงการการลงทุนขนาดใหญ่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น รัฐบาลตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับแผนงานและโครงการขนาดใหญ่อย่างรอบด้าน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมถึงสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาในชุมชนท้องถิ่น หรือผู้เกี่ยวข้องจัดทำการศึกษาวิจัยความเป็นไปได้ของโครงการ และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น

๒. ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเกษตรกรรมยั่งยืน

๒.๑ ปัญหาที่ดินทำกินและที่ดินอยู่อาศัย ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด ๓๒๐ ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า ๘๒ ล้านไร่ พื้นน้ำ / ทะเล ๒๘ ล้านไร่ ที่ดินที่ประชาชนครอบครอง ๑๓๐ ล้านไร่ คนรวยประมาณร้อยละ ๑๐ ถือครองที่ดินประมาณ ๑๑๗ ล้านไร่หรือร้อยละ ๘๐ คนจนและคนทั่วไปร้อยละ ๙๐ ถือครองที่ดิน รวม ๑๓ ล้านไร่หรือร้อยละ ๑๐ (ข้อมูลจากการศึกษาของมูลนิธิสถาบันที่ดิน) ในปี ๒๕๔๗ มีคนจนที่ลงทะเบียนปัญหาที่ดินทำกินถึง ๔.๙ ล้านราย และยังมีผู้เดือดร้อนที่ไม่ได้ไปลงทะเบียนในช่วงดังกล่าวอีกจำนวนมาก ซึ่งรวมทั้งมีครัวเรือนที่อยู่อาศัยทำกินในเขตป่าประมาณ ๑๐ ล้านราย ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับที่ดินมีทั้งในส่วนของโอกาสของคนจนที่ไม่สามารถเข้าถึง/ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำกิน/อยู่อาศัย การสูญเสียที่ดินทำกินที่มีอยู่เดิม ที่ดินจำนวนมากถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าโดยไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า การกระจายการถือครองที่ดิน กรรมสิทธิ์ในที่ดิน การมีที่ดินทำกินแต่ไม่มีการรับรองสิทธิให้สามารถอยู่อาศัยและทำกินได้อย่างมั่นคง การประกาศเขตอนุรักษ์ทับที่ดินทำกิน กฎหมายกฎระเบียบต่างๆ ที่ขึ้นอยู่กับแต่ละหน่วยงาน ไม่เอื้อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดิน ได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนปัญหาคุนภาพของดิน แหล่งน้ำ สาธารณูปโภค วิธีการผลิต และเงื่อนไขปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้คนยากจนไม่สามารถรักษาที่ดินทำกินไว้อย่างยั่งยืน ในส่วนของพื้นที่ในเมืองที่มีปัญหาที่ดินราคาแพง การกักตุนที่ดินเพื่อใช้เชิงธุรกิจและการเก็งกำไร และที่ดินรัฐที่ถูกปล่อยทิ้งไว้โดยขาดการจัดการ ทำให้คนจนไม่สามารถมีที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยได้ กลายเป็นชุมชนแออัด ที่ไม่มีความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัย ทำให้ขาดการพัฒนาต่างๆ ที่ต่อเนื่อง ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลมีชุมชนแออัดทั่วประเทศ ๖,๓๓๔ ชุมชน ๑,๖๓๐,๔๔๗ ครัวเรือน เป็นชุมชนที่เดือดร้อนเรื่องที่ดินและที่อยู่อาศัยประมาณ ๗๒๘,๖๓๙ ครัวเรือน

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา มีดังนี้

๑) จัดทำแนวเขตที่ดินระหว่างหน่วยงานที่เป็นเจ้าของที่ดินกับแนวที่ดินทำกินของประชาชนให้มีความชัดเจน

๒) นำที่ดินของรัฐที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มาจัดสรรให้กับราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกินโดยการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน เช่น ที่ดินราชพัสดุ ป่าสงวน ฯลฯ

๓) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน เช่น การใช้ประโยชน์ในลักษณะกลุ่ม / องค์กร / ชุมชน ฯลฯ

๔) ออกกฎหรือหลักเกณฑ์การให้สิทธิในที่ดินทำกิน เช่น ระยะเวลาการใช้ประโยชน์ รูปแบบการถือครอง ฯลฯ และแบ่งเขตผลิตอาหารกับพื้นที่ทำประโยชน์อย่างอื่นให้ชัดเจน

๕) รัฐต้องเข้าไปบริหารจัดการในกรณีที่นายทุนถือครองที่ดิน แต่ไม่มีการทำประโยชน์

๖) ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาที่ดินทั้งหมด เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของภาคประชาชน

๗) ให้สิทธิกับชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการใช้ประโยชน์ในที่ดินรวมถึงทรัพยากรท้องถิ่นในลักษณะกลุ่มองค์กร เช่น การใช้พื้นที่เลี้ยงสัตว์

๘) สนับสนุนการจัดตั้งธนาคารที่ดิน (Land Bank) ภายในชุมชน โดยมีระเบียบ กติกาในการบริหารจัดการในรูปแบบ “กรรมสิทธิ์ร่วม”

๙) กำหนดมาตรการในการแก้ปัญหาเขตอนุรักษ์ทับที่ทำกินที่อยู่อาศัยที่ชัดเจน รวดเร็ว โดยให้ชุมชนที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการทุกขั้นตอน

๒.๒ ปัญหาเรื่องการพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตร เนื่องจากเป็นพื้นที่โดยส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่อุดมไปด้วยภูมิปัญญา เป็นอยู่ข้าวอู่น้ำที่มั่นคง แต่ด้วยทิศทางการพัฒนาประเทศที่ไม่สมดุลทำให้พื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านต้องเปลี่ยนแปลงไปมีการบุกรุกที่ดินเพื่อปลูกพืชเชิงเดี่ยว ขาดความมั่นคงทางอาหาร และภูมิปัญญาพื้นบ้านหมดไป ระบบตลาดและราคาพืชผลทางการเกษตรไม่แน่นอน ส่วนใหญ่ราคาต่ำกว่าทุน เพราะชาวบ้านไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา มีดังนี้

๑) สนับสนุนการฟื้นฟูเกษตรกรรมยั่งยืนโดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการผลักดันให้มีพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน

๒) รัฐควรมีนโยบายในการพัฒนาแหล่งผลิตอาหารทั้งระบบ โดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงการบริหารจัดการรวมถึงส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีของชุมชน

๓) มีระบบการประกันราคาผลผลิตให้กับชาวบ้าน และส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มเพื่อต่อรองราคากับกลไกพ่อค้าคนกลาง

๔) สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผลผลิต ตลอดจนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอย่างจริงจัง

๕) กำหนดมาตรการในการคุ้มครองพื้นที่ผลิตอาหารทั่วประเทศ ไม่ให้ถูกบุกรุกเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์

๖) ส่งเสริมการผลิตเพื่อการพึ่งตนเอง เน้นระบบเกษตรกรรมที่ให้ความมั่นคงทางด้านอาหาร ปลอดภัยต่อคนและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้มีการคุ้มครองพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์พื้นบ้าน

๗) กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองแหล่งผลิตอาหารและรายได้ของชุมชน ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงทบทวนข้อตกลงการเปิดการค้าเสรีการลงทุนด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การปลูกป่าเศรษฐกิจ การลงทุนปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

๒.๓ ปัญหาทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ป่าชายเลนในปี พ.ศ.๒๕๕๓ ลดลงเหลือ ๑.๕ ล้านไร่ แต่ครึ่งหนึ่งอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม หญ้าทะเลร้อยละ ๓๐ และปะการังร้อยละ ๕๐ อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม บริเวณพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยมีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรง บริเวณที่มีการกัดเซาะรุนแรงประมาณ ๕๙๙ กม. หรือ ๒๒.๕% ของความยาวชายฝั่ง ชาวประมงพื้นบ้านยังต้องเผชิญกับปัญหาการใช้เครื่องมือประมงทำลายล้างในเขตพื้นที่อนุรักษ์ ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง การใช้พื้นที่ริมฝั่งทะเลเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น มาบตาพุด โครงการโรงไฟฟ้าภาคใต้ ฯลฯ ทำให้สภาพชายฝั่งเสื่อมโทรม

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา มีดังนี้

๑) ทบทวนและยกเลิกโครงการขนาดใหญ่ที่ดำเนินการในเขตทะเลและชายฝั่ง ซึ่งทำลายพื้นที่ทำการประมงของชาวประมงพื้นบ้าน เช่น โครงการขุดเจาะน้ำมัน โครงการนิคมอุตสาหกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขนาดใหญ่ การท่องเที่ยว ฯลฯ

๒) ขยายเขตอนุรักษ์ชายฝั่งเป็น ๔.๕ กิโลเมตร

๓) สนับสนุนการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งของประชาชนตลอดจนการร่วมมือระหว่างรัฐกับชาวบ้านในการเฝ้าระวังเขตประมงพื้นบ้านอย่างจริงจัง

๓) ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกข้อบังคับรับรองระเบียบการจัดการทรัพยากรชายฝั่งโดยชุมชน

๔) ยกเลิกการใช้เครื่องมือประมงที่ทำลายทรัพยากรชายฝั่ง

๓. ปัญหาด้านสังคม

๓.๑ ปัญหายาเสพติดแพร่ระบาด สภาพปัญหาปัจจุบันครอบครัว/ชุมชน ต้องประสบปัญหายาเสพติดแพร่ระบาดอย่างมากในชุมชน เยาวชนส่วนใหญ่ ตกเป็นทาสสิ่งเสพติด เนื่องจากสังคมชนบทกำลังกลายเป็นสังคมเมือง มีการแข่งขันการทำงานประกอบอาชีพ หารายได้ พ่อแม่ทำงาน ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก ดูแลครอบครัว เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก/หย่าร้าง/ทะเลาะวิวาท ทำให้เยาวชนหลายครอบครัวไม่มีที่พึ่งไม่มีที่ปรึกษา เกิดการรวมกลุ่มมั่วสุม การแก้ปัญหายาเสพติดของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนที่ผ่านมา ยังไม่ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละพื้นที่ มีความล่าช้า ไม่ทันกับสถานการณ์

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา มีดังนี้

๑) สนับสนุนให้ภาคประชาชน เป็นแกนหลักในการแก้ปัญหายาเสพติด รวมถึงเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีสิทธิปกป้องคุ้มครองชุมชน โดยการออกมติคณะรัฐมนตรี หรือ กฎหมายรับรองการทำงานของภาคประชาชนในการป้องกันยาเสพติด

๒) ยกเลิกกฎหมาย/ระเบียบ/คำสั่งที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหา

๓) ยกเลิกหน่วยงานที่ทำงานซ้ำซ้อนในการทำงานป้องกันยาเสพติด รวมถึงจัดให้มีหน่วยงานเฉพาะ ซึ่งขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี ในการรับข้อมูลจากประชาชนและดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๔) ปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้องในการอุดหนุนงบประมาณสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน

๓.๒ ปัญหาการศึกษา การศึกษาในระบบโรงเรียนส่งผลให้เด็กทั้งถิ่น ขาดหลักสูตรการศึกษาที่ทำให้เด็กได้รับรู้ เข้าใจประวัติศาสตร์ คุณค่าวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น ปัญหาเด็กติดเกมส์ สื่อลามก

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหามีดังนี้

๑) สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชนวิถีชีวิตและการผลิตของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร

๒) กำหนดให้สถาบันการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทมีหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชนในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และใช้วิทยากรจากชุมชน เป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา

แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย

ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย

สถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทยตั้งแต่ระดับชุมชนจนกระทั่งระดับประเทศ เมื่อเมษายนถึง พฤษภาคม ๒๕๕๓ เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นความขัดแย้งและปัญหาที่สะสมไว้อย่างกว้างขวางต่อการเมือง ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาความยากจน ความรู้สึกของการเป็นคนด้อยโอกาส การไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม การขาดโอกาสในการเข้าถึงนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ การจัดการบริการสาธารณะและงบประมาณไม่เป็นธรรมและทั่วถึง อันมีสาเหตุจากปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ระบบการบริหารประเทศ การบริหารจัดการของภาครัฐด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ตอบสนองและรวมอำนาจการตัดสินใจในการบริหารประเทศไว้ที่ภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

การปฏิรูปประเทศไทยจำเป็นต้องแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างเพื่อเพิ่มบทบาทภาคประชาชนในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนตนเอง โดยคืนอำนาจ/ถ่ายโอนอำนาจการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ จากภาครัฐ / การเมืองกลับคืนไปสู่ชุมชน ให้ชุมชนโดยองค์กรชุมชนระดับตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการคิด ตัดสินใจและบริหารจัดการโครงการของรัฐและท้องถิ่นเพื่ออนาคตชุมชนตนเอง ตามความหลากหลายของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน ปฏิรูประบบการบริหารจัดการภาครัฐให้เอื้อต่อการเพิ่มบทบาทภาคประชาชน และมีกระบวนการปฏิรูปที่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนโดยมีองค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก และเป็นการปฏิรูปโดยชุมชน เพื่อชุมชนให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

ข้อเสนอการปฏิรูปประเทศไทย	แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย
๑. คืนอำนาจการตัดสินใจด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง จากภาครัฐ ให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองได้	๑. แก้ไขกฎหมายและถ่ายโอนอำนาจและภารกิจจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ให้ “สภาองค์กรชุมชนตำบล” ที่เป็นองค์กรชุมชน/ภาคประชาชน เสริมสร้างความเข้มแข็งและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้แก่ชุมชน และแก้ไขกฎหมายงบประมาณให้องค์กรชุมชนเป็นหน่วยดำเนินการได้ ๒. ให้รัฐบาลใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นองค์กรหลักในการปฏิรูปประเทศไทยจากฐานราก และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ครบทุกตำบลเป็นกรณีเร่งด่วน เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชน/การเมืองภาคพลเมืองให้ภาคประชาชน เชื่อมโยงขบวนการองค์กรชุมชนทุกระดับจากฐานรากและเครือข่าย และประสานความร่วมมือขบวนการองค์กรชุมชนกับภาครัฐและภาคประชาสังคม ๓. สนับสนุนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบลทุกระดับด้านระบบข้อมูลชุมชน การวางแผน การวิเคราะห์ชุมชน การ

ข้อเสนอการปฏิรูป ประเทศไทย	แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย
	พัฒนาองค์กร และสนับสนุนให้สภาองค์กรชุมชนใช้แผนชุมชนสร้างการเรียนรู้ และกำหนดอนาคตชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม พัฒนารูปธรรมในพื้นที่เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และจัดการปัญหาตนเองอย่างยั่งยืน และสร้างความเคลื่อนไหวเชิงรุกอย่างต่อเนื่องของภาคประชาชนฐานรากกับสาธารณะ ๔. เพื่อให้สภาองค์กรชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้มีการจัดตั้งมีกองทุนพัฒนาตำบลเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพในชุมชน ที่มีสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นองค์กรบริหารจัดการ และมีระบบสวัสดิการที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ตำบล ๕. รัฐต้องยุติโครงการที่มีผลกระทบกับชุมชนท้องถิ่น เช่น โครงการพัฒนาภาคใต้ เขื่อนทอง เขื่อนแม่ป๋าย เขื่อนอุบลรัตน์ โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่ไม่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของขบวนการองค์กรชุมชน/สภาองค์กรชุมชนและเครือข่ายอย่างแท้จริง ก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการและระหว่างดำเนินโครงการพัฒนาของรัฐและเอกชน ๖. ศึกษาความเป็นไปได้การให้สภาองค์กรชุมชนเป็นหน่วยงานอิสระ ไม่สังกัดหน่วยงาน องค์กรใด สามารถบริหารจัดการตนเองได้โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ๗. ยุติการไล่รื้อชุมชนในที่ดินของรัฐ และรัฐต้องเป็นคนกลางระงับข้อพิพาทและไกล่เกลี่ย การไล่รื้อชุมชนในที่ดินของเอกชน รวมทั้งแก้ไขกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง
๒. แก้ไขกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติที่ไม่สอดคล้อง ไม่เป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่น	๑. ทบทวน แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและปัจจัยการผลิตของชุมชน เช่น กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เพิ่มสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร เอื้อประโยชน์ต่อคนยากจน ในการดูแลจัดการและใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม มีกลไกภาคประชาชนระดับพื้นที่ในการแก้ไขกฎหมายที่กระทบกับวิถีชีวิตชุมชน และนำกฎหมายไปชุมชนฉบับประชาชนกลับมาใช้ ๒. ผลักดันกฎหมายการจัดเก็บภาษี ที่ดิน ภาษีมรดกในอัตราก้าวหน้า ปรับโครงสร้างภาษีให้เอื้อต่อผู้มีรายได้น้อย เช่น จัดเก็บภาษีปุ๋ยเคมี สารเคมี ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากบริษัทผู้ผลิตและผู้ประกอบการ จัดสรรให้เกษตรกรและประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

ข้อเสนอการปฏิรูป ประเทศไทย	แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย
	๓. แก้ไขกฎหมายที่ดิน ที่อยู่อาศัย ผังเมืองและการควบคุมอาคาร และการใช้ประโยชน์ให้เอื้อต่อคนจน เร่งรัดให้มีการออกเอกสารสิทธิ์ “โฉนดชุมชน” ที่เป็นกรรมสิทธิ์ร่วม จำกัดสิทธิ์การถือครองที่ดิน พัฒนาที่ดินว่างเปล่า ปรับแก้ไขระเบียบ การเช่า การใช้ประโยชน์ที่ดินภาครัฐ ที่ไม่เอื้อต่อโครงการด้านที่ดิน ที่อยู่อาศัยของคนจน ให้มีธนาคาร/กองทุนที่ดินระดับชาติ มีกลไกการจัดการที่ดินโดยชุมชน และให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน ๔. ทบทวนกฎหมายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการดูแล พัฒนา ชุมชนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น ๕. แก้ไข ทบทวนกติกา ข้อตกลงของประเทศกับการพัฒนาภูมิภาค เช่น การพัฒนาลุ่มน้ำโขง ข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) การสร้างเงื่อนไขในแม่น้ำที่ใช้ร่วมกันของภูมิภาค ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ๖. การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ต้องให้ประชาชน/องค์กรชุมชนเข้าร่วมกระบวนการ กลไก การกำหนดเนื้อหาของรัฐธรรมนูญทุกระดับ ๗. เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้วิถีประชาธิปไตย เพิ่มสิทธิประชาชนในการสมัครและเลือกตั้ง คนของตนเองมาปกครองและบริหารหมู่บ้าน/ตำบล ให้แก้ไข พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ ให้กำหนดผู้ใหญ่บ้านดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี จากปัจจุบันที่ดำรงจนอายุครบ ๖๐ ปี
๓. ให้มีผู้แทนองค์กรชุมชนเข้าร่วมเป็นกลไกในกระบวนการปฏิรูปประเทศไทย	๑. ออกแบบกลไก วิธีการปฏิรูปจากข้างล่างขึ้นข้างบนที่มีคนทุกภาคส่วนทุกระดับเข้าร่วม ด้วยความเสมอภาคมีการตั้งเป้าหมายร่วม สร้างภาพสังคมที่ต้องการเห็นร่วมกัน ๒. มีกระบวนการปรับความคิดคนที่มีภาคประชาชนเข้าร่วมทุกระดับ ให้นึกถึงประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และปฏิรูปสื่อกระแสหลัก สื่อชุมชนท้องถิ่นให้มีคุณภาพในการเสนอข่าวสาร ๓. ใช้การปฏิรูปทำเรื่องที่สำคัญกับปากท้องของประชาชน สนับสนุนงานที่ขบวนการองค์กรชุมชนดำเนินการอยู่ แก้ไขปัญหาการเอารัดเอาเปรียบปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต ให้ชาวบ้านเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเอง ชี้นำและประสานการทำงานกับภาครัฐ และสร้างงาน สร้างอาชีพให้คนมีทางเลือกที่จะอยู่บ้าน/ชุมชนของตนได้ ๔. ปฏิรูประบบราชการ ทบทวน ปรับโครงสร้างการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ให้เอื้อต่อการเพิ่มบทบาท เพิ่มอำนาจของภาคประชาชนในการ

ข้อเสนอการปฏิรูป ประเทศไทย	แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย
	จัดการตนเอง และให้มีผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงเพื่อให้คนพื้นที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยมีสภาพภาคประชาชนระดับจังหวัดและกลไกคณะทำงานทุกภาคส่วน ๕. การบริหารและพัฒนาประเทศต้องดำเนินการเรื่องที่สำคัญต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นลำดับแรก เช่น กระจายอำนาจให้องค์กรชุมชนทุกระดับมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาวัฒนธรรม จารีตประเพณี ส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน ประเทศ พัฒนายกระดับเกษตรกรในการจัดการปัจจัยการผลิตและการตลาด กลุ่มครองสิทธิเกษตรกร และชุมชนในการรักษาพันธุกรรมท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ แก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรและคนยากจน การขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้และน้ำเพื่อการเกษตร ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของคนจนและคนรวย การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันต่อประชาชนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ฯลฯ ๖. การปฏิรูปประเทศไทยต้องเริ่มจากการพัฒนาคน ปฏิรูประบบการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบให้รับใช้ชุมชน มากกว่าผลิตคนเพื่อสนองภาครัฐ-ระบบทุน โดยปรับโครงสร้างระบบการศึกษา ให้มีความสำคัญกับการศึกษานอกระบบ มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน ใช้วัฒนธรรมชุมชนที่ดีงามของไทย สร้างวัฒนธรรมผู้นำ สร้างจิตสำนึก มีจิตสาธารณะ พัฒนาคคนในชุมชนให้รู้จักตนเอง สร้างการเรียนรู้ให้ชุมชนคิดเป็น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การอยู่ร่วมกันในสังคม การแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต โดยใช้พื้นที่ชุมชนและให้ชุมชนท้องถิ่นที่มีการรวมตัวกัน จัดการ/กำหนดหลักสูตรการศึกษาเอง ที่สร้างคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่อยู่บนรากเหง้า และวัฒนธรรมชุมชน ๗. กรณีที่มีเหตุการณ์ความขัดแย้งรุนแรง ก่อให้เกิดผลกระทบกับประชาชน รัฐบาลต้องเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังเช่นกรณีเหตุการณ์การชุมนุมเมื่อเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ รัฐต้องสำรวจข้อมูลเชิงลึกผู้ได้รับผลกระทบ เช่น พี่น้องชุมชนใน กทม. ที่รับช่วงงานตัดเย็บเสื้อผ้าจากประตูน้ำ ต้องสูญเสียรายได้จากการรับงานมาทำที่บ้าน เป็นต้น